

Enquête onder verenigingen voor amateurkunst, geschiedenis en volkscultuur in Achtkarspelen, Alphen a/d Rijn, Hardenberg, Houten, Nuenen en Venlo

Als onderdeel van een onderzoek naar veranderingen in de lokale infrastructuur voor actieve cultuurparticipatie hebben we een enquête gehouden onder verenigingen voor amateurkunst, geschiedenis en volkscultuur in de gemeenten Achtkarspelen, Alphen a/d Rijn, Hardenberg, Houten, Nuenen en Venlo. Op basis van het register van de Kamer van Koophandel, gemeentegidsen en een zoektocht op het internet hebben we voor deze zes gemeenten de emailadressen kunnen traceren van 408 verenigingen. Deze verenigingen mailden we begin januari 2016 een digitale vragenlijst. In de weken daarna vulden 165 verenigingen de vragenlijst in. De belangrijkste bevindingen uit deze enquête beschrijven we in deze rapportage.

Augustus 2016

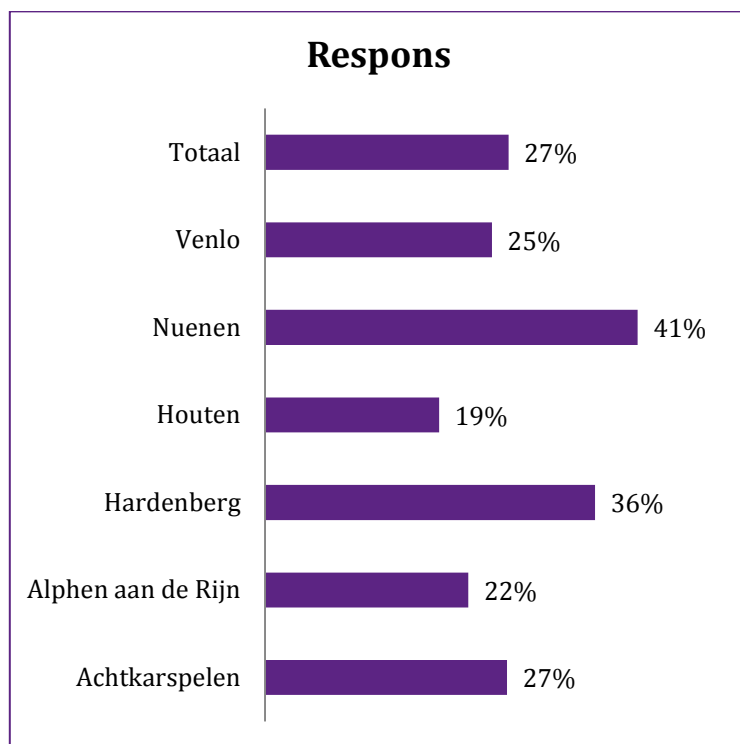
Inhoud

1	Discipline en oprichting	3
2	Leden en bestuur	5
3	Financiën	9
4	Accommodaties en begeleiding	14
5	Samenwerking	20
6	Veranderingen en uitdagingen	22

1 Discipline en oprichting

Opvallende bevindingen

- Het merendeel van de verenigingen die de vragenlijst hebben ingevuld zijn muziekverenigingen (73%), waarbij er iets meer koren zijn dan orkesten. De overige verenigingen beoefenen een groot aantal andere disciplines.
- Veel verenigingen kennen een redelijke lange geschiedenis: ruim 2/3 van de verenigingen bestaat langer dan 20 jaar, waarvan de helft zelfs langer dan 50 jaar. Slechts drie (2%) zijn in de laatste vijf jaar opgericht.

N Totaal=165; N Venlo=62; N Nuenen=23; N Houten=14; N Hardenberg=28; N Alphen aan de Rijn=26; N Achtkarspelen=12

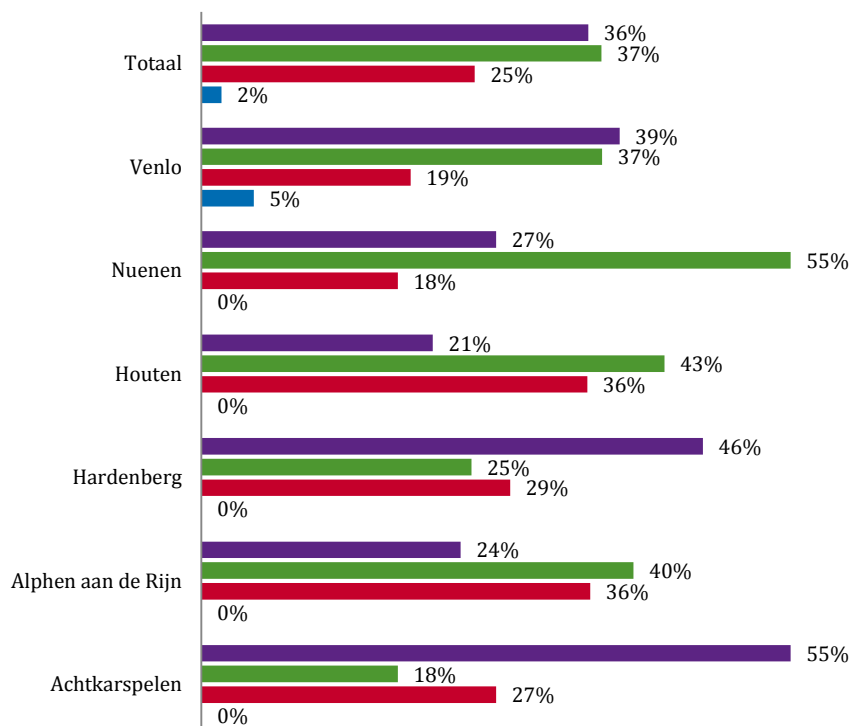
Vereniging per discipline

N=161

Hoe lang bestaat de vereniging?

■ Langer dan 50 jaar ■ 21-50 jaar ■ 5-20 jaar ■ Korter dan 5 jaar

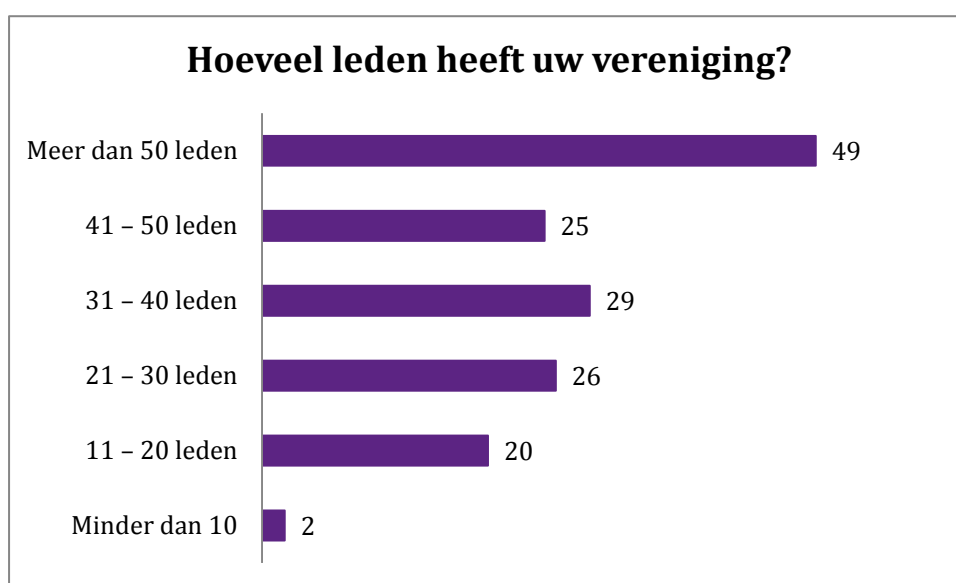

N=162

2 Leden en bestuur

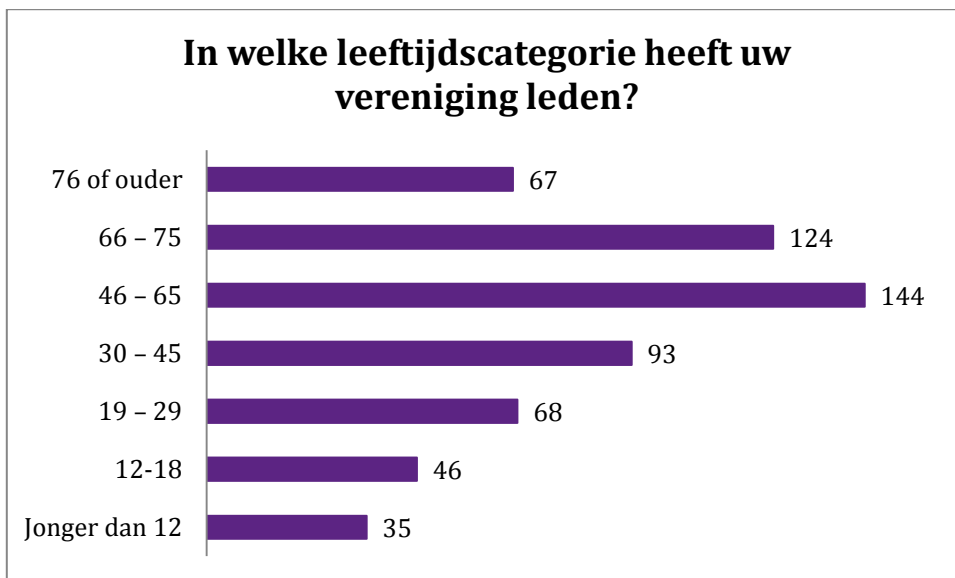
Opvallende bevindingen

- Meer verenigingen zijn de afgelopen tien jaar geconfronteerd met een daling van het aantal leden (34%) dan met een stijging (21%). Bij bijna de helft is het ledental nagenoeg gelijk gebleven.
- Verenigingen met een stijgend ledenaantal noemen als belangrijkste verklaringen voor de groei: een hoog artistiek niveau, een gezellige sfeer, een goede zichtbaarheid/reputatie binnen de lokale gemeenschap en een gericht wervingsbeleid.
- Opvallend is dat de oorzaken van een terugloop in het aantal leden door krimpende verenigingen haast altijd buiten zichzelf worden gezocht, in maatschappelijke veranderingen. Vergrijzing wordt het vaakst (door 58 procent van deze verenigingen) genoemd. Ook andere interesses en een drukker bestaan van jongeren worden gezien als belangrijke oorzaak.
- Voor de komende tien jaar verwacht bijna 30 procent een daling van het aantal leden, tegenover 12 procent die een stijging verwacht. De helft van de verenigingen gaat er van uit het ledental op hetzelfde niveau te kunnen houden als nu.
- Verenigingen hebben een vergrijzend ledenbestand en hebben moeite met het aantrekken van jong(er)e leden. Bijna 80 procent heeft leden van 66 jaar en ouder, terwijl jongeren tot en met 18 jaar maar bij 31 procent voorkomen. Bij slechts 6 procent van de verenigingen zijn de meeste leden onder de 18 jaar.
- 11 procent van de verenigingen verwacht de komende tien jaar een verjonging van het ledenbestand, terwijl bijna de helft uitgaat van een vergrijzend ledenbestand.
- Bijna drie kwart van verenigingen geeft aan in meer of mindere mate moeite te hebben met het vinden van bestuursleden dan tien jaar geleden.

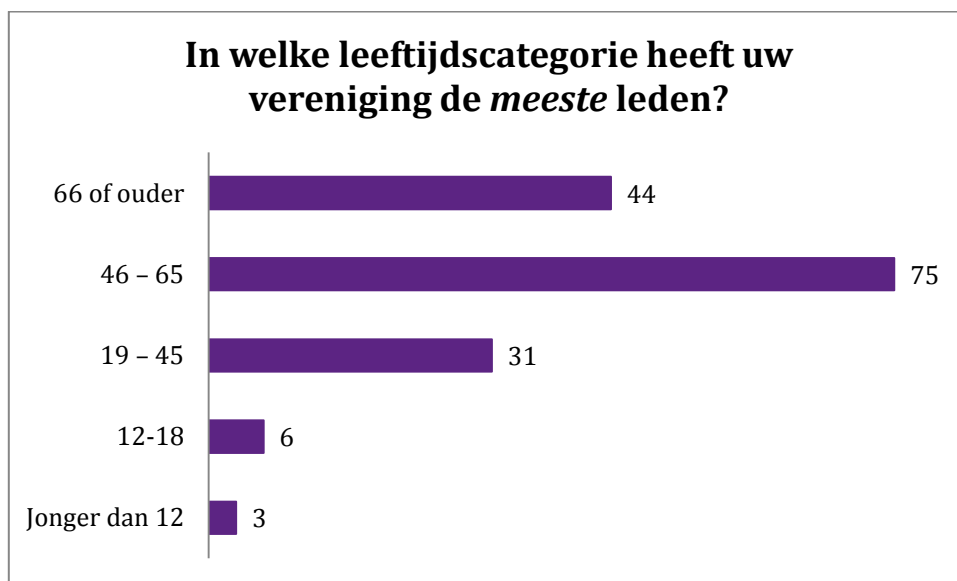

Hoeveel leden heeft uw vereniging?							
	Achtkarspelen	Alphen	Hardenberg	Houten	Nuenen	Venlo	Totale responsgroep
Minder dan 10 leden	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,5%	1,3%
11 – 20 leden	25,0%	0,0%	14,3%	16,7%	13,6%	15,8%	13,4%
21 – 30 leden	37,5%	4,5%	14,3%	41,7%	13,6%	17,5%	17,4%
31 – 40 leden	25,0%	22,7%	14,3%	8,3%	22,7%	21,1%	19,5%
41 – 50 leden	12,5%	36,4%	10,7%	16,7%	27,3%	8,8%	16,8%
Meer dan 50 leden	0,0%	36,4%	46,4%	16,7%	22,7%	33,3%	31,5%
N=	8	22	28	12	22	57	149

Hoeveel leden heeft uw vereniging?					
	Muziek - instrumentaal	Muziek - vocaal	Toneel	Overig	Totale responsgroep
Minder dan 10 leden	0,0%	0,0%	0,0%	5,6%	1,3%
11 – 20 leden	15,4%	10,4%	12,5%	16,7%	13,3%
21 – 30 leden	20,5%	17,9%	25,0%	11,1%	17,3%
31 – 40 leden	15,4%	20,9%	25,0%	19,4%	19,3%
41 – 50 leden	12,8%	25,4%	25,0%	2,8%	16,7%
Meer dan 50 leden	35,9%	25,4%	12,5%	44,4%	32,0%
N=	39	67	8	36	150

N=159

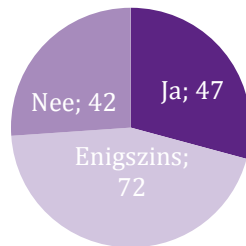

N=159

Is het ledenaantal van uw vereniging in de afgelopen 10 jaar gestegen, gelijk gebleven of gedaald?							
	Achtkarspelen	Alphen	Hardenberg	Houten	Nuenen	Venlo	Totale responsgroep
Ledenaantal is sterk gestegen	10,0%	0,0%	2,9%	0,0%	4,5%	4,9%	3,6%
Ledenaantal is gestegen	20,0%	12,0%	11,8%	14,3%	40,9%	14,8%	17,5%
Ledenaantal is (redelijk) gelijk gebleven	50,0%	60,0%	47,1%	57,1%	36,4%	37,7%	45,2%
Ledenaantal is gedaald	20,0%	24,0%	20,6%	28,6%	18,2%	36,1%	27,1%
Ledenaantal is sterk gedaald	0,0%	4,0%	17,6%	0,0%	0,0%	6,6%	6,6%
N=	10	25	34	14	22	61	166

Is het ledenaantal van uw vereniging in de afgelopen 10 jaar gestegen, gelijk gebleven of gedaald?					
	Muziek - instrumentaal	Muziek - vocaal	Toneel	Overig	Totale responsgroep
Ledenaantal is sterk gestegen	0,0%	4,3%	0,0%	7,7%	3,7%
Ledenaantal is gestegen	18,6%	15,7%	22,2%	17,9%	17,4%
Ledenaantal is (redelijk) gelijk gebleven	46,5%	44,3%	77,8%	48,7%	47,8%
Ledenaantal is gedaald	32,6%	32,9%	0,0%	20,5%	28,0%
Ledenaantal is sterk gedaald	2,3%	2,9%	0,0%	5,1%	3,1%
N=	43	70	9	39	161

Moeilijker bestuur te vinden dan 10 jaar geleden?

N=161

3 Financiën

Opvallende bevindingen

- Meer verenigingen zijn de afgelopen tien jaar geconfronteerd met een daling van de inkomsten (35%) dan met een stijging (21%). De overige verenigingen wisten hun inkomsten ongeveer op hetzelfde peil te houden.
- Bijna alle verenigingen (95%) heffen contributie. De contributie varieert van 10 euro per jaar tot 1250 euro per jaar. Het gemiddelde contributiebedrag lag in 2015 op 140 euro.
- De helft van de verenigingen heeft in 2015 subsidie van de gemeentelijke dan wel provinciale overheid ontvangen.
- Ander inkomstenbronnen zijn recettes van optredens (door 45% van de verenigingen genoemd), sponsoring door een bedrijf (31%), subsidies van fondsen (21%), giften van particulieren (18%) en inzamelingsacties (10%).
- De drie meest genoemde uitgavenposten zijn de aanschaf van materialen (door 80% van de verenigingen genoemd), de huur van repetitieruimten (76%) en de begeleiding van een artistiek begeleider (70%).

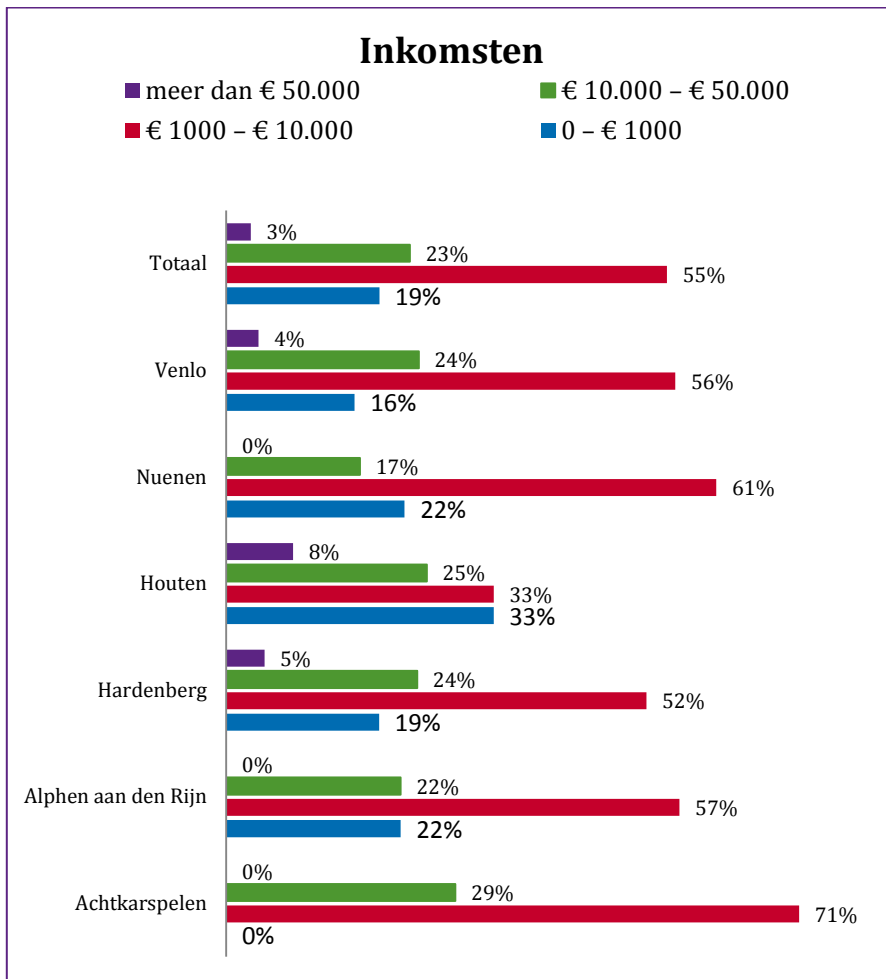
Betalen uw leden contributie?	
Ja	141
Nee	8

Gemiddelde contributie in 2015				
	Gemiddeld jaarbedrag	Laagste	Hoogste	N
Achtkarspelen	182,57	10	360	7
Houten	170,83	15	300	12
Alphen aan den Rijn	148,04	18	300	23
Hardenberg	146,27	25	240	22
Venlo	134,66	12,5	1260	52
Nuenen	117,88	25	270	20
Totaal	139,40	10	1260	136

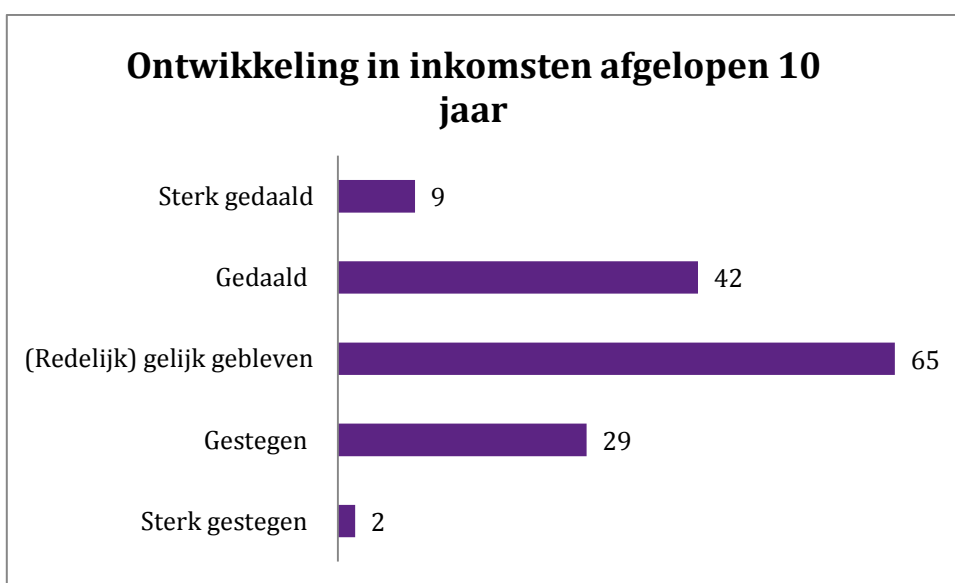
Inkomstenbronnen in 2015 (buiten contributie)		
	Jaarlijks	Eenmalig
Gemeentelijke subsidie	79	1
Provinciale subsidie	3	9
Subsidie van een fonds	10	25
Van een bedrijf	29	22
Van een mecenas/particulier	23	6
Inkomsten uit optredens/merchandise	53	22
Anders, namelijk	31	4

Anders, namelijk...

53 verenigingen hebben aangegeven aan dat ze naast de gegeven inkomstenbronnen ook op andere manieren inkomsten verwerven. Deze aanvullende inkomstenbronnen zijn onder te verdelen in 3 grote categorieën: sponsoring, donateurs en inzamelingsacties. De reacties die betrekking hadden op 'sponsoring' hebben we opgeteld bij 'Van een bedrijf'. Inkomsten van 'donateurs' of 'vrienden' schaarde we onder 'Van een mecenas/particulier'. Dan blijven er dus 31 verenigingen over, waarvan er 16 aangeven ook inkomsten te verwerven via inzamelingsacties. Dan gaat het om een breed scala aan activiteiten, zoals inzamelen van oud papier of oud ijzer, verlotingen bij optredens, rommelmarkten, krentenbollenverkoop, kerstboomactie, enz.

N Achtkarspelen=7; N Alphen aan den Rijn=23; N Hardenberg=21; N Houten=12; N Nuenen=18; N Venlo=50, N Totaal=131

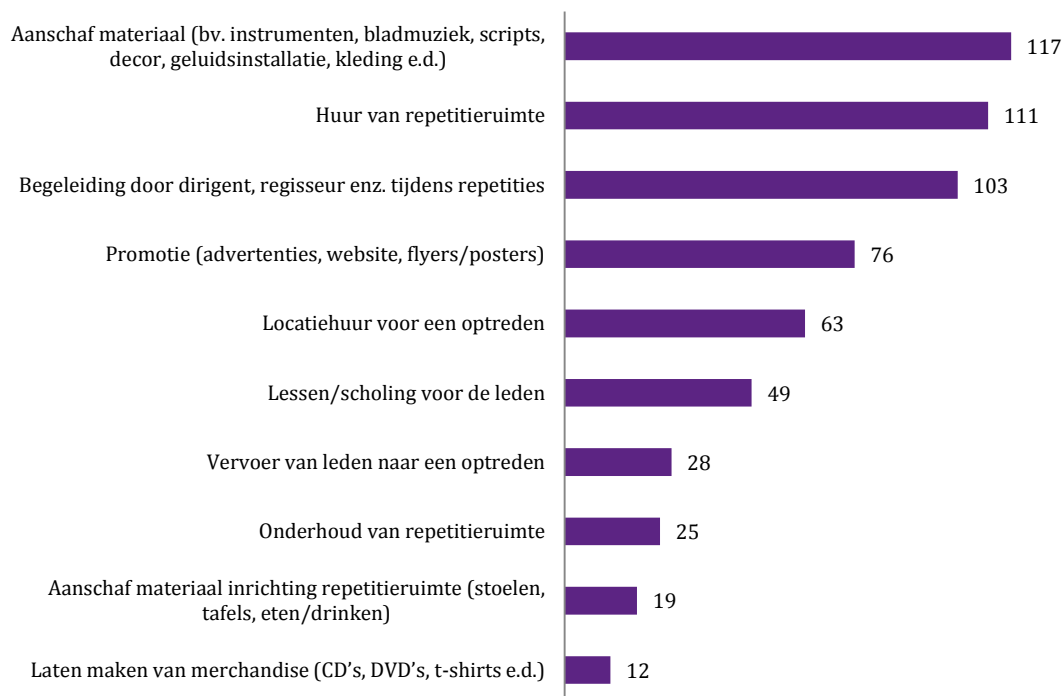
N=147

Zijn de inkomsten van uw vereniging in de afgelopen 10 jaar gestegen, gelijk gebleven of gedaald?							
	Achtkarspelen	Alphen	Hardenberg	Houten	Nuenen	Venlo	Totale responsgroep
Inkomsten zijn sterk gestegen	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%	1,8%	1,4%
Inkomsten zijn gestegen	22,2%	24,0%	25,0%	25,0%	20,0%	14,3%	19,9%
Inkomsten zijn (redelijk) gelijk gebleven	55,6%	40,0%	50,0%	33,3%	45,0%	42,9%	43,8%
Inkomsten zijn gedaald	22,2%	36,0%	25,0%	25,0%	25,0%	30,4%	28,8%
Inkomsten zijn sterk gedaald	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	5,0%	10,7%	6,2%
N=	9	25	24	12	20	56	146

Zijn de inkomsten van uw vereniging in de afgelopen 10 jaar gestegen, gelijk gebleven of gedaald?					
	Muziek - instrumentaal	Muziek - vocaal	Toneel	Overig	Totale responsgroep
Inkomsten zijn sterk gestegen	0,0%	1,6%	0,0%	2,7%	1,4%
Inkomsten zijn gestegen	23,7%	19,7%	20,0%	16,2%	19,9%
Inkomsten zijn (redelijk) gelijk gebleven	36,8%	42,6%	70,0%	48,6%	44,5%
Inkomsten zijn gedaald	31,6%	31,1%	10,0%	27,0%	28,8%
Inkomsten zijn sterk gedaald	7,9%	4,9%	0,0%	5,4%	5,5%
N=	38	61	10	37	146

Zijn de inkomsten van uw vereniging in de afgelopen 10 jaar gestegen, gelijk gebleven of gedaald?							
	Minder dan 10 leden	11 - 20 leden	21 - 30 leden	31 - 40 leden	41 - 50 leden	Meer dan 50 leden	Totale responsgroep
Inkomsten zijn sterk gestegen	0,0%	0,0%	0,0%	3,3%	4,0%	8,3%	4,0%
Inkomsten zijn gestegen	0,0%	0,0%	11,5%	30,0%	24,0%	16,7%	17,2%
Inkomsten zijn (redelijk) gelijk gebleven	50,0%	75,0%	53,8%	33,3%	32,0%	45,8%	46,4%
Inkomsten zijn gedaald	50,0%	20,0%	30,8%	30,0%	36,0%	29,2%	29,8%
Inkomsten zijn sterk gedaald	0,0%	5,0%	3,8%	3,3%	4,0%	0,0%	2,6%
N=	2	20	26	30	25	48	151

Waar worden inkomsten aan besteed?

N=147

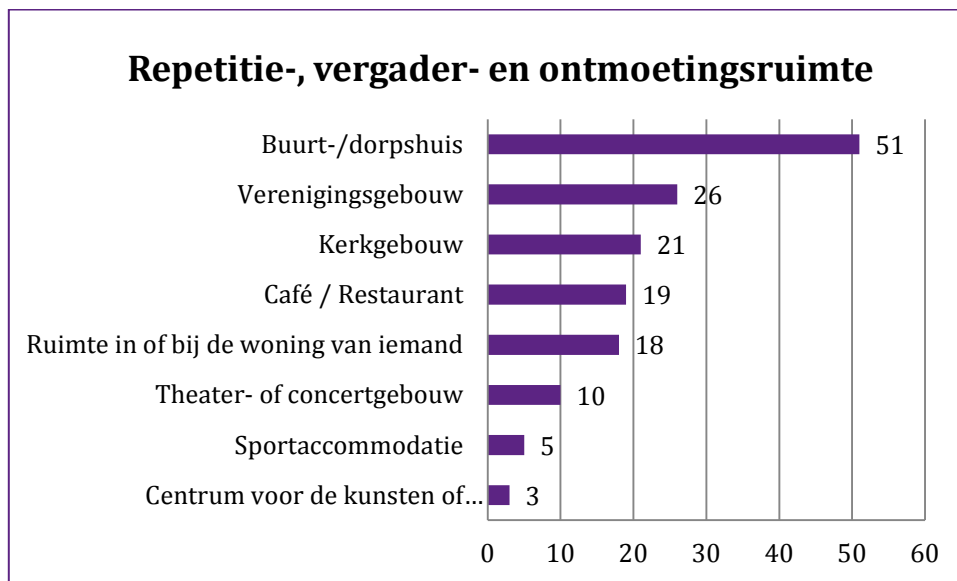
Anders, namelijk...

36 verenigingen geven aan dat ze ook nog geld uitgeven aan zaken die niet op het vragenformulier waren aangegeven. Het gaat dan om een grote variatie aan kostenposten. Twee daarvan worden duidelijk vaker genoemd. Een door 12 verenigingen genoemde kostenpost is de organisatie van optredens/voorstellingen/exposities. Naast de huur van locaties gaat het dan met name om het inhuren van muzikanten. De tweede, vaak (7 keer) genoemde uitgavenpost is sociale activiteiten, zoals jaarlijkse uitjes met de leden of de kinderen.

4 Accommodaties en begeleiding

Opvallende bevindingen

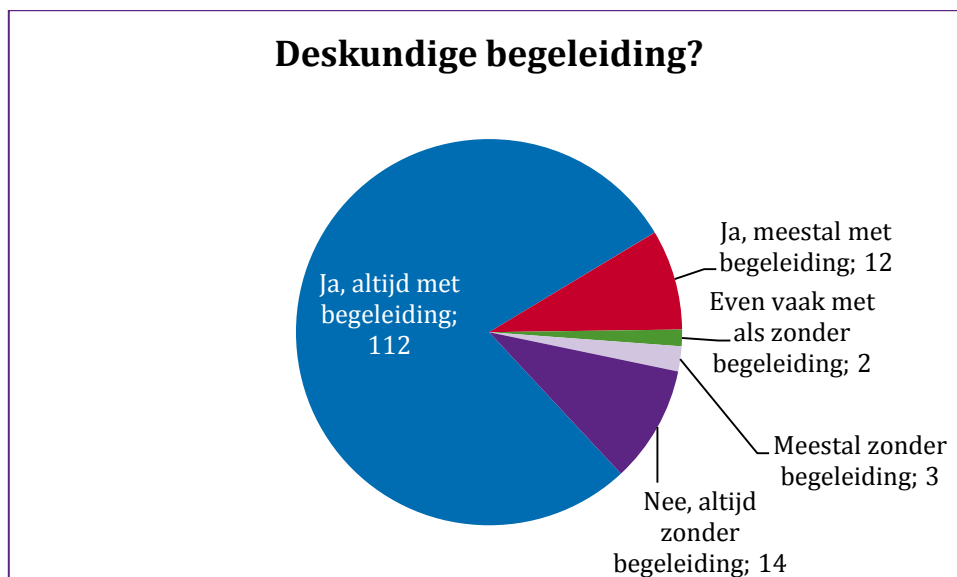
- Er is sprake van een grote variatie in locaties die verenigingen gebruiken om te repeteren, te vergaderen of elkaar te ontmoeten. De meest genoemde locatie is het buurt- of dorps huis: genoemd door 36 procent van de verenigingen.
- Bij bijna 80 procent van de verenigingen vinden de repetities plaats met deskundige begeleiding. Met name muziekverenigingen (zowel instrumentaal als vocaal) repeteren eigenlijk altijd met deskundige begeleiding. Volgens deze verenigingen kunnen orkesten en koren überhaupt niet functioneren zonder artistiek begeleider. Verenigingen uit andere culturele disciplines maken minder (regelmatig) gebruik van zulke begeleiding.
- Van de verenigingen die gebruik maken van deskundige begeleiding betaalt bijna 70 procent de begeleider voor zijn/haar diensten. De overige 30 procent maakt gebruik van een vrijwilliger voor de begeleiding.
- Van de begeleiders heeft 65 procent een relevante beroepsopleiding gevolgd. 24 procent heeft zich geschoold met gerichte cursussen en deelopleidingen. En 11 procent is ongeschoold.
- Ongeveer een kwart van de verenigingen vraagt zijn leden naast de repetities structureel lessen te volgen. Dan gaat het vooral om orkesten. Ook bij het verzorgen van deze lessen is een belangrijke rol weggelegd voor de buurt- en dorps huizen, want bij de helft van de verenigingen worden deze lessen gegeven in een buurt-/dorshuis.
- Een kwart van de verenigingen die zijn leden vraagt structureel lessen te volgen ervaart belemmeringen in het realiseren van deze lessen. Van de acht verenigingen wijzen er zes op financiële belemmeringen en twee op een gebrek aan ruimte.
- Bijna alle verenigingen (94%) verzorgen een of meerdere keren per jaar een optreden, voorstelling, tentoonstelling of lezing. En evenals bij de repetitieruimten vertonen de locaties waar de verenigingen optreden een grote variatie.
- Anders, namelijk...Van de 41 verenigingen die opgaven ergens anders bijeen te komen dan de op het vragenformulier vermelde repetitie-, vergader- of ontmoetingsruimten, bleken er 9 nog ondergebracht te kunnen worden bij de volgende ruimten: Ruimte in of bij woning van iemand (5), Café / Restaurant (2), Buurt-/dorps huis (2). Verder gaven maar liefst 17 verenigingen aan dat zij aula's of lokalen in scholen gebruikten als repetitie-, vergader- of ontmoetingsruimte.

N=143

Anders, namelijk...

Van de 41 verenigingen die opgaven ergens anders bijeen te komen dan de op het vragenformulier vermelde repetitie-, vergader- of ontmoetingsruimten, bleken er 9 nog ondergebracht te kunnen worden bij de volgende ruimten: Ruimte in of bij woning van iemand (5), Café / Restaurant (2), Buurt-/dorpshuis (2). Verder gaven maar liefst 17 verenigingen aan dat zij aula's of lokalen in scholen gebruikten als repetitie-, vergader- of ontmoetingsruimte.

N=141

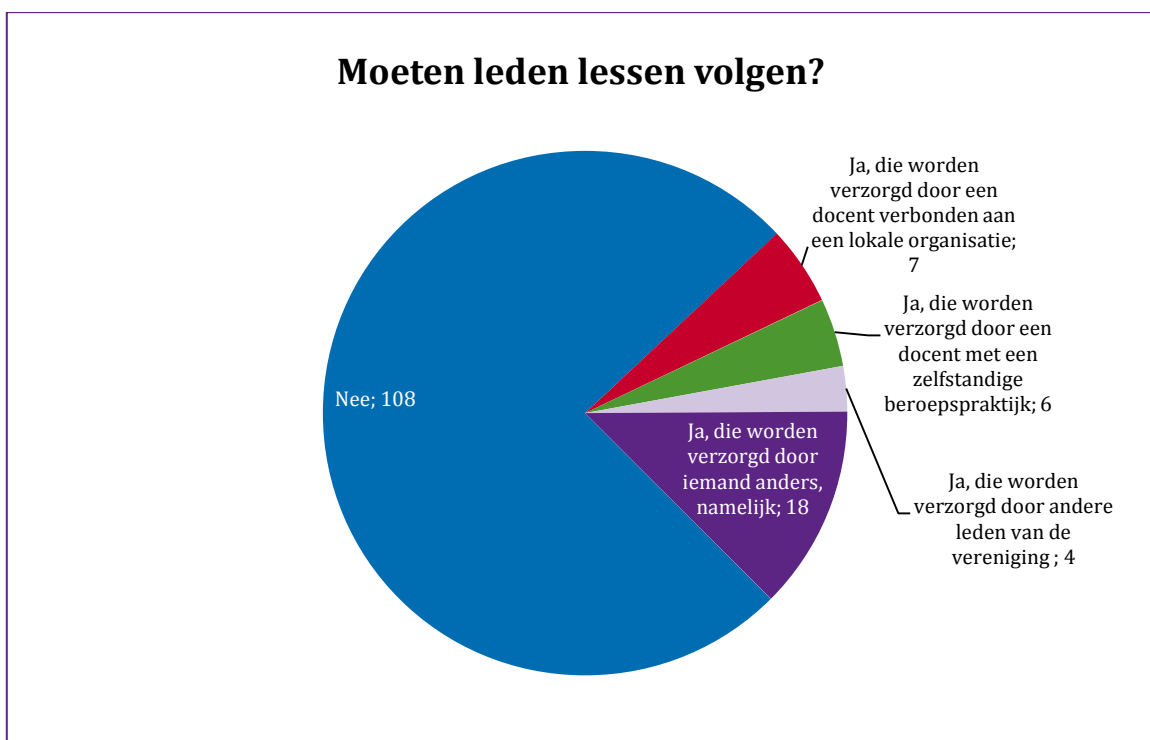
Zijn de bijeenkomsten/repetities van uw vereniging in 2015 altijd met deskundige begeleiding?							
	Achtkarspelen	Alphen	Hardenberg	Houten	Nuenen	Venlo	Totale responsgroep
Ja, altijd met begeleiding	100,0%	79,2%	80,0%	100,0%	57,9%	77,8%	78,9%
Ja, meestal met begeleiding	0,0%	12,5%	12,0%	0,0%	10,5%	5,6%	7,7%
Even vaak met als zonder begeleiding	0,0%	4,2%	0,0%	0,0%	5,3%	0,0%	1,4%
Meestal zonder begeleiding	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,6%	2,1%
Nee, altijd zonder begeleiding	0,0%	4,2%	8,0%	0,0%	26,3%	11,1%	9,9%
N=	8	24	25	12	19	54	142

Zijn de bijeenkomsten/repetities van uw vereniging in 2015 altijd met deskundige begeleiding?					
	Muziek - instrumentaal	Muziek - vocaal	Toneel	Overig	Totale responsgroep
Ja, altijd met begeleiding	87,2%	91,8%	55,6%	51,5%	78,9%
Ja, meestal met begeleiding	10,3%	4,9%	22,2%	6,1%	7,7%
Even vaak met als zonder begeleiding	0,0%	1,6%	0,0%	3,0%	1,4%
Meestal zonder begeleiding	0,0%	0,0%	0,0%	9,1%	2,1%
Nee, altijd zonder begeleiding	2,6%	1,6%	22,2%	30,3%	9,9%
N=	39	61	9	33	142

N=134

Wat is de opleiding van de deskundige begeleiding?							
	Achtkarspelen	Alphen	Hardenberg	Houten	Nuenen	Venlo	Totale responsgroep
Betaalde kracht met beroepsopleiding voor dirigent, regisseur, acteur, kunstenaar, musicus etc.	66,7%	61,3%	62,5%	83,3%	40,0%	54,7%	58,3%
Betaalde kracht met gerichte cursussen/deelopleidingen	8,3%	6,5%	16,7%	16,7%	10,0%	10,9%	11,0%
Vrijwilliger met beroepsopleiding voor dirigent, regisseur, acteur, kunstenaar, musicus etc.	8,3%	9,7%	8,3%	0,0%	15,0%	3,1%	6,7%
Vrijwilliger met gerichte cursussen/deelopleidingen	16,7%	12,9%	8,3%	0,0%	15,0%	15,6%	12,9%
Vrijwilliger zonder gerichte cursussen/deelopleidingen	0,0%	9,7%	4,2%	0,0%	20,0%	15,6%	11,0%
N=	12	31	24	12	20	64	163

N=143

Vraagt de vereniging van leden dat ze naast de repetities ook structureel lessen volgen en zo ja, wie verzorgt deze lessen?

	Muziek - instrumentaal	Muziek - vocaal	Toneel	Overig	Totale responsgroep
Nee	52,6%	94,4%	100,0%	82,9%	79,9%
Ja, die worden verzorgd door een docent verbonden aan een lokale organisatie	13,2%	1,9%	0,0%	2,9%	5,2%
Ja, die worden verzorgd door een docent met een zelfstandige beroepspraktijk	10,5%	3,7%	0,0%	5,7%	6,0%
Ja, die worden verzorgd door andere leden van de vereniging	5,3%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%
Ja, die worden verzorgd door iemand anders	18,4%	0,0%	0,0%	8,6%	7,5%
N=	38	54	7	35	134

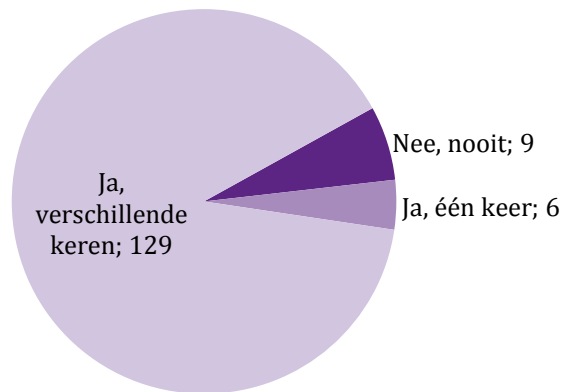

Zijn er belemmeringen in het realiseren van deze lessen voor uw leden?

Ja	8
Nee	24

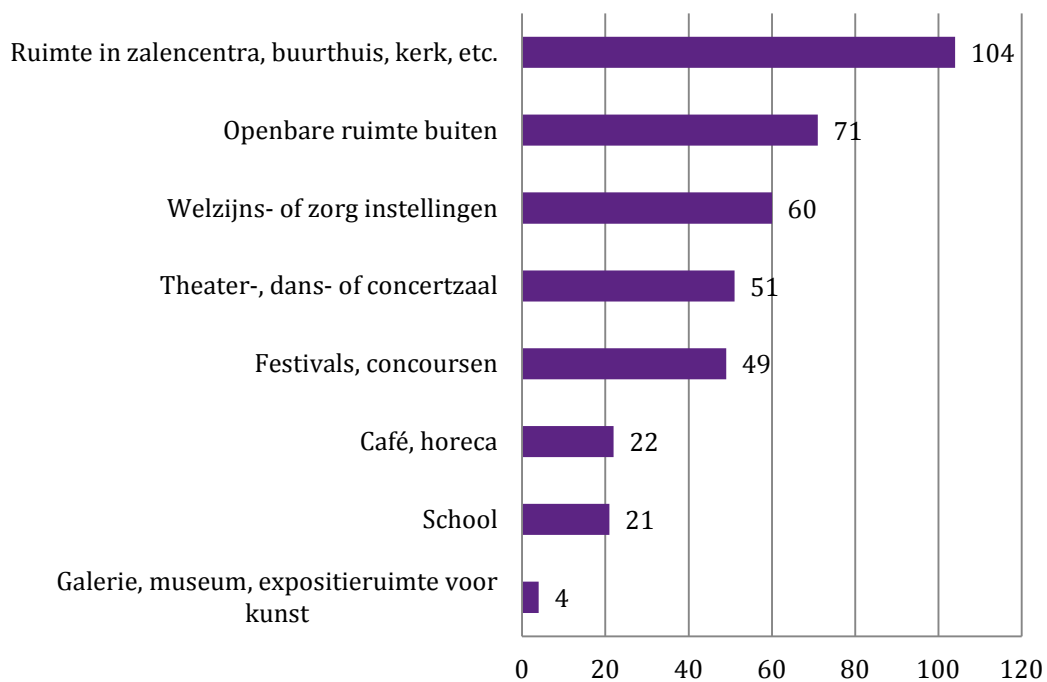
N=32

Optredens/demonstraties/lezingen/workshops?

N=144

Waar vinden optredens e.d. plaats?

N=135

Anders, namelijk...

De reacties die 31 verenigingen geven bij de optie 'Anders, namelijk...' maken niet zozeer melding van andere gelegenheden waar optredens e.d. plaatsvinden, maar betreffen hoofdzakelijk een specificering van de door deze verenigingen aangevinkte opties. Zo gaven bijvoorbeeld negen koren aan dat zij uitsluitend of hoofdzakelijk in de kerk optreden en/of kerkdiensten opluisteren.

5 Samenwerking

Opvallende bevindingen

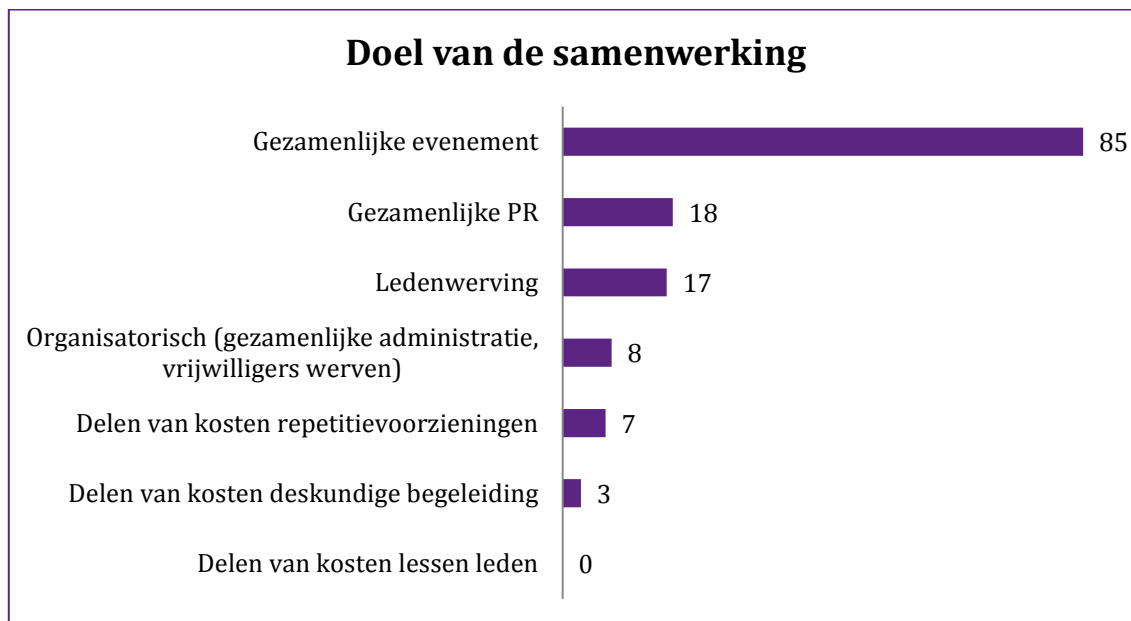
- 70 procent van de verenigingen heeft in 2015 een of meerdere keren samengewerkt met andere verenigingen. In mindere mate werken ze ook samen met andere lokale partijen als kerken, buurthuizen, welzijns-/zorginstellingen, scholen, gemeenten, theaters, horeca, centra voor de kunsten en muziekscholen. Met sportverenigingen wordt nauwelijks samengewerkt.
- De samenwerking met andere verenigingen bestaat in verreweg de meeste gevallen (84%) uit het organiseren van een gezamenlijk evenement. In minder gevallen gaat het om meer structurele vormen van samenwerking, zoals samenwerking bij PR (18%), bij ledenwerving (17%) of het delen van kosten voor accommodatie (7%) en begeleiding (3%).

N=146

Anders, namelijk...

Bij de reacties die 23 verenigingen geven bij de optie 'Anders, namelijk...' komt nog een andere noemenswaardige lokale samenwerkingspartner naar voren. Het gaat dan om de lokale stichtingen die evenementen in de gemeenschap organiseren, zoals festivals, winkeliersverenigingen, 4 mei-comité, rotary clubs.

N=101

Anders, namelijk...

29 verenigingen vulden ook iets in bij de optie 'Anders, namelijk...'. Ook daaruit blijkt dat de meeste verenigingen samenwerken in het kader van een gezamenlijk evenement. Een ander doel dat bij deze optie een paar keer door verenigingen wordt genoemd, is het delen van kennis en middelen, zoals het gebruik van elkaars instrumenten, het ruilen van muziekstukken of het gezamenlijk huren van attributen.

6 Veranderingen en uitdagingen

Opvallende bevindingen

- Gevraagd naar de belangrijkste verandering in de afgelopen tien jaar binnen of voor de vereniging wijst bijna 40 procent op zijn ledenbestand. Daarbij gaat het soms om groei en verjonging, maar toch veel vaker om daling en vergrijzing van het ledenbestand. Andere veranderingen waarvan verenigingen aangeven de laatste jaren mee te zijn geconfronteerd zijn veranderingen in repertoire (19%), begeleiding (18%) en repetitieruimte (13%). Opvallend is dat de grootste veranderingen voor verenigingen geen betrekking hebben op de financiën of het werven en inzetten van vrijwilligers.
- Als belangrijkste uitdaging voor de komende tien jaar wijzen verenigingen wederom op het ledenbestand. 62 procent ziet het behouden en de werving van (jongere) leden als een van de grootste uitdagingen. Veel minder vaak noemen zij andere uitdagingen, zoals het op peil houden van de inkomsten (17%), verbetering/behoud van artistieke kwaliteit (14%) of het regelen van voldoende optredens (8%).

Colofon

Enquête onder verenigingen voor amateurkunst, geschiedenis en volkscultuur in
Achtkarspelen, Alphen a/d Rijn, Hardenberg, Houten, Nuenen en Venlo

Auteurs

Josefiene Poll en Arno Neele

Uitgever

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA)

Kromme Nieuwegracht 66

Postbus 452

3500 AL Utrecht

030 711 51 00

info@lkca.nl

www.lkca.nl

@LKCA Utrecht, augustus 2016